

ICK

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Informatie-
Communicatie- en Kantoortechnologiebranche

**Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Informatie-,
Communicatie- en Kantoortechnologiebranche**

Verantwoord Beleggen

November 2013

Amsterdam, 19 november 2013

Laatst bijgewerkt op 19 november 2013

Doelstelling

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Informatie-, Communicatie- en Kantoortechologiebranche (verder BPF ICK) handelt in het belang van haar deelnemers. De beleggingen worden beheerd met als doel een optimaal rendement te behalen, in overeenstemming met wet- en regelgeving en het (strategische) beleggingsbeleid.

De verschillende beleggingen zijn uitbesteed aan de volgende vermogensbeheerders:

Beleggingscategorie	Strategische allocatie	Vermogensbeheerder
Aandelen ontwikkelde markten en vastrentende waarden	82,5%	ING Investment Management (ING IM)
Aandelen opkomende markten	7,5%	Vanguard Asset Management
Direct vastgoed	10,0%	Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SAREF)

BPF ICK heeft als uitgangspunt dat ondernemingen met een deugdelijk bestuur (corporate governance), die transparant zijn voor hun aandeelhouders en belanghebbenden, naar verwachting betere resultaten boeken op lange termijn. Bovendien neemt BPF ICK het standpunt in dat beleggen in clustermunitie onacceptabel is.

Het duurzaamheidsbeleid van de verschillende beheerders (ING, SAREF en Vanguard) wordt hier nader toegelicht.

Duurzaamheidsbeleid ING

Het uitgangspunt van BPF ICK sluit aan bij de filosofie van ING die het als haar verantwoordelijkheid beschouwd om deugdelijk bestuur te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd. De strategie van ING voor Verantwoord Beleggen (VB) bestaat uit:

- Het hanteren van de principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI).
- Het niet beleggen in controversiële wapens.
- Het actief uitoefenen van het stemrecht op aandelen.

Bovendien steunt ING internationale initiatieven.

Gecommitteerd aan UN PRI – het integreren van ESG

ING Investment Management (ING IM) onderschrijft de principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI). Deze verzameling van wereldwijde *best practices* helpt effectenhouders en vermogensbeheerders bij het integreren van milieu- (Environment), sociale (Social) en goed ondernemingsbestuurlijke (Governance) kwesties in de beleggingspraktijk.

Door het integreren van ESG-factoren in het beleggingsproces wordt rekening gehouden met factoren die vaak buiten de traditionele financiële analyse vallen, maar die van grote invloed kunnen zijn op de prestaties op de lange termijn. Op die manier kunnen analisten potentiële waarde ontsluiten door het identificeren van mogelijkheden en/of risico's vanuit een ESG-perspectief. De fondsmanagers van ING nemen deze vervolgens mee in hun beleggingsbeslissingen. Belangrijke ESG-factoren zijn onder meer milieubelasting en klimaatverandering, corruptie, mensenrechten, gezondheid en veiligheid en goed ondernemingsbestuur. Deze factoren zijn geïntegreerd in het beleggingsproces voor zowel eigen activa als vermogen van derden en zijn van toepassing op zowel aandelen als bedrijfsobligaties. Voor staatsobligaties geldt een vergelijkbare procedure.

Controversiële wapens en wapenhandel

ING neemt positie in tegen controversiële wapenhandel, zoals het beschikbaar stellen van wapens aan VN, EU of VS wapenembargolanden. Daarnaast worden anti-persoonslandmijnen, clustermunitie, munitie met verarmd uranium en biologische of chemische wapens als controversiële wapens beschouwd. ING zal geen beleggingen voor eigen rekening doen in bedrijven die wapens beschikbaar stellen aan landen onder wapenembargo van de VN, EU, of VS, of bedrijven die de hiervoor genoemde controversiële wapens produceren, onderhouden of verhandelen. Met uitzondering van index-trackers en expliciete opdrachten van BPF ICK zal ING er, waar juridisch mogelijk en door ING eenzijdig afdwingbaar, voor zorgen dat geld van BPF ICK niet via de door ING beheerde beleggingsfondsen in dergelijke bedrijven wordt geïnvesteerd.

ING beschouwt kernwapens ook als controversieel. Kernwapens hebben echter een ander karakter aangezien productie, gebruik en proliferatie sterk is gereguleerd door de internationale gemeenschap. Veel technische bedrijven zijn betrokken bij de kernwapenprogramma's van hun respectievelijke overheden. Om het standpunt ten aanzien van kernwapens in balans te brengen met de grote betrokkenheid door de private sector, sluit het beleggingsbeleid van ING investeringen uit in bedrijven die betrokken zijn bij kernwapens én daarbij een duidelijke focus hebben op defensie gerelateerde activiteiten. Ten aanzien van deze bedrijven past ING dezelfde beperkingen toe als op bedrijven die betrokken zijn bij controversiële wapenhandel en andere controversiële wapens.

Actief stemmen

ING beschouwt het als haar verantwoordelijkheid om deugdelijk bestuur te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd. Een van de manieren om dit te bewerkstelligen is actief gebruik te maken van het aan de aandelen verbonden stemrecht. Bij het uitbrengen van haar stem tijdens aandeelhoudersvergaderingen geeft ING IM aan in het beste belang van de economische eigenaren van de aandelen te handelen.

Het stembeleid van ING IM is hoofdzakelijk gebaseerd op algemeen erkende *best practices* op het gebied van corporate governance, zoals de OESO-richtlijnen voor Corporate Governance en de wereldwijde Corporate Governance-richtlijnen (herzien in 2009) van het International Corporate Governance Network

(ICGN). ING IM analyseert en oefent (indien mogelijk) invloed uit op het bestuurlijk beleid om de risico's te minimaliseren en de mogelijkheden bij bedrijven waarin wordt belegd te maximaliseren.

Steunen internationale initiatieven

Door het ondertekenen van internationale initiatieven onderschrijft ING IM haar ambitie en aanpak op het gebied van verantwoord beleggen. Het betreft de ondertekening van de volgende principes:

- UN PRI
ING IM is sinds 2008 ondertekenaar van de principes voor Verantwoord Beleggen van de Verenigde Naties (UN PRI). Deze verzameling van wereldwijde *best practices* helpt effectenhouders en vermogensbeheerders bij het integreren van ESG-kwesties in de beleggingspraktijk
- European SRI Transparency Code van Eurosif
ING IM heeft de European SRI Transparency Code van Eurosif ondertekend. Eurosif (European Sustainable Investment Forum) bevordert de transparantie via het gebruik van kwalitatieve beleggingscriteria. Door het verduidelijken van de richtlijnen en de werkwijze van SRI-fondsen, moeten consumenten (beleggers) een weloverwogen keuze kunnen maken.
- Carbon Disclosure Project
ING IM steunt het *Carbon Disclosure Project* (CDP), een programma dat bedrijven aanspoort om transparanter te zijn op het gebied van hun uitstoot van broeikasgassen. Het programma kan intussen rekenen op de steun van beleggers die samen ongeveer USD 78 biljoen aan beheerd vermogen vertegenwoordigen.

Verder neemt ING actief deel in verschillende internationale organisaties en heeft een aantal internationale initiatieven op het gebied van duurzaamheid ondertekend, zoals de UN Global Compact en het UN Environmental Programme Finance Initiative.

Duurzaamheidsbeleid SAREF

Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SAREF) voert een actief duurzaamheidsbeleid. Allereerst doen zij dat vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Ongeveer 35% van de CO2 uitstoot in Nederland is afkomstig van de gebouwde omgeving. In de vastgoedsector is dus veel potentie aanwezig om de noodzakelijke CO2 besparingen te realiseren. Een tweede motivatie is SAREF's overtuiging dat duurzaam vastgoed op termijn beter zal renderen dan vastgoed dat niet duurzaam is. Duurzaam vastgoed is in de visie van SAREF niet alleen vastgoed dat goed is voor het milieu, maar ook vastgoed dat op lange termijn aantrekkelijk blijft voor zowel de eigenaar als de gebruiker.

Hieronder wordt het duurzaamheidsbeleid van SAREF toegelicht, zowel voor de bestaande portefeuille als voor de acquisitie.

Bestaande portefeuille

Waar dat op een rendabele manier mogelijk is, wordt de bestaande portefeuille verduurzaamd. Er wordt daarbij voornamelijk gestuurd op verbetering van de energieprestatie. Op natuurlijke

onderhoudsmomenten en bij renovatie kiest SAREF voor duurzame oplossingen. Ook maken zij afspraken met huurders over duurzaam gebruik en onderhoud en monitoren zij het verbruik in de portefeuille.

1. SAREF onderzoekt de investeringen die nodig zijn om de lange termijn woningportefeuilles te verduurzamen. Het gaat hierbij om investeringen zoals het vervangen van enkel- of dubbelglas door HR++ glas, overige isolerende maatregelen (dak, gevel, vloer) en het vervangen van een CV ketel door een energiezuinige HR combiwap.
2. Bij onderhoud, renovatie, huurmutatie en in overleg met huurders worden kantoren verduurzaamd. Voorbeelden van toegepaste maatregelen zijn energiezuinige verlichting en warmte- en koudeopwekking eventueel in combinatie met een warmtepomp. In specifieke gevallen wordt een warmte koude opslag (WKO) overwogen.
3. Voor alle winkels in de bestaande portefeuille heeft SAREF een Duolabel laten opstellen. Dit is een door SAREF samen met ingenieursbureau Search¹ ontwikkeld label waarbij het energielabel van een winkel wordt bepaald. Daarnaast geeft het Duolabel inzicht in de maatregelen die zowel de verhuurder als de huurder kunnen nemen om de energieprestatie van de winkel te verbeteren. Omdat winkels casco worden verhuurd ligt de verantwoordelijkheid voor deze maatregelen grotendeels bij de huurder, die eigenaar is van de installaties. Op natuurlijke momenten – zoals bij contractverlenging, onderhoud en herinrichting – bespreekt SAREF de adviezen uit het Duolabel met de huurder. Duurzaamheid is hiermee geen eenmalige actie, maar een telkens terugkerend onderwerp in de exploitatie van de winkelportefeuille.
4. Bij het afsluiten van een nieuwe huurovereenkomst binnen de bestaande winkel-, kantoren- en zorgvastgoedportefeuille wordt huurder gevraagd om een zogenaamde ‘green lease’ overeenkomst te ondertekenen. In deze overeenkomst staan afspraken over het duurzaam gebruik en onderhoud van het gehuurde object.
5. In samenwerking met haar externe vastgoedmanagers monitort SAREF het verbruik binnen de bestaande portefeuille (energie, water, afval) en zal zij waar mogelijk streven naar reductie.

Acquisities

Toevoegingen aan de portefeuilles dienen volgens SAREF eveneens duurzaam te zijn. Dit wordt gedaan door acquisities te toetsen op duurzaamheid en eisen te stellen.

1. Alle aan te kopen woningen en kantoren dienen een groen energielabel te hebben (A, B of C).
2. Voor aan te kopen winkels stelt SAREF een Duolabel op (zie hierboven onder bestaande portefeuille). De maatregelen uit het Duolabel worden met de huurder besproken.
3. Bij nieuw af te sluiten huurcontracten voor winkel-, kantoor- en zorgvastgoed vraagt SAREF de huurder tevens een ‘green lease’ overeenkomst te ondertekenen. In deze overeenkomst staan afspraken over het duurzaam gebruik en onderhoud van het gehuurde object.

¹ Ingenieursbureau dat ondersteunt in maatschappelijk verantwoord ondernemen. Opdrachtgevers schakelen Search in voor onderzoek, advies, projectmanagement en opleiding. Search heeft kennis op het gebied van gebouwen, gebieden, duurzaamheid, veiligheid, energie, asbest, bodem en milieu, in de publieke, private of non-profit sector, in binnen- of buitenland.

4. SAREF toetst acquisities zoveel mogelijk met meetinstrumenten die een brede kijk op duurzaamheid hebben.
  - a. Aan te kopen woningen worden getoetst met GPR Gebouw. GPR Gebouw toetst gebouwen op de thema's energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Het is een erkend meetinstrument op de Nederlandse vastgoedmarkt. Naast gemeenten, architecten, ontwikkelaars en corporaties wordt GPR Gebouw de laatste jaren ook steeds meer gebruikt door beleggers. Op basis van ervaringen doet SAREF onderzoek naar een realistisch ambitieniveau.
  - b. Aan te kopen winkelcentra en grote solitaire winkelunits gaat SAREF ook toetsen met GPR Gebouw. GPR Gebouw is pas sinds 2012 geschikt voor winkelvastgoed. SAREF is betrokken geweest bij de ontwikkeling daarvan.
  - c. Aan te kopen kantoren gaat SAREF toetsen met een 'quick scan' die gebaseerd is op de BREEAM methode. BREEAM is een internationaal toegepaste methodiek waarmee gebouwen worden beoordeeld op de categorieën management, gezondheid, energie, transport, water, materialen, afval, landgebruik en vervuiling. BREEAM is ontwikkeld door het Britse Building Research Establishment (BRE). De Dutch Green Building Council heeft de Nederlandse versie van BREEAM ontwikkeld.
5. In de Programma van Eisen (PvE) staan voorwaarden waar nieuw te ontwikkelen vastgoed aan moet voldoen, zoals het gebruik van hout met FSC keurmerk, de toepassing van HR++ glas en het aanbrengen van verlichtingsarmaturen met hoog rendement.

Duurzaamheidsbeleid Vanguard

Vanguard Asset Management heeft (nog) geen beleid omtrent verantwoord of duurzaam beleggen. De aandelen opkomende markten worden ingevuld door middel van een passief indexfonds. Per einde 2012 was sprake van een allocatie van 0,04% naar cluster munitie ("Hanwha Corporation"). De 0,04% is een gevolg van het passieve karakter van het fonds waar BPF ICK geen directe invloed op heeft. Het percentage valt binnen de wettelijke grenzen. Desondanks past dit niet binnen de principes van BPF ICK. Het bestuur heeft Vanguard Asset Management ingelicht over haar standpunt betreffende dit punt. Meer verantwoorde alternatieven voor de invulling van de aandelen opkomende markten worden onderzocht.

Verantwoording

Tot slot verantwoordt BPF ICK haar duurzaam beleggingsbeleid op jaarbasis in het Jaarverslag. Bovendien worden deelnemers op de hoogte gehouden via de website. Het duurzaam beleggingsbeleid dat de vermogensbeheerders toepassen wordt op regelmatige basis geëvalueerd en beoordeeld of het nog passend is voor het pensioenfonds.

